

III

DOKUMENTACJA PARKU I ALEI

WE WSI PLANTA woj. tarnobreskie
gm. Iwanisko

8342

R. S. P. „OPAKOWANIE”
w RADOMIU

TECZKA I KSIĄŻKA WIĄZANA

Cena detal. 1,90 zł

K.C. V-5117/23/15/75

Gatunek I

Dokumentacja parku i alei we wsi Planta,
gmina Iwaniska, województwo tarnobrzeskie

Dokumentację opracowali: doc. dr hab. Tadeusz Głazek
mgr Barbara Dominik

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Kielce 1977 r.

Nr inw. 8342

Metryczka parku - ogrodu

1.	Adres: miejscowość - Planta		gmina - Iwaniska	województwo - tarnobrzskie
2.	Nazwa parku : aktualna : bez nazwy		dawna : Nie ustalono dawnej nazwy parku	
3.	Rodzaj parku i stan jego zachowania : park dworski, krajobrazowy o układzie swobodnym, całkowicie zaniedbany			
4.	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:		w I-szej poł. XIX w. bez późniejszych przekształceń	
5.	Powierzchnia parku :	Ogółem w ha 1,5 ha	w tym wód w ha 25 arów	Istniejące budynki: 1.0 wartościach zabytkowych ruiny fundamentów dawnego dworu, kopiec z r. 1859.
6.	Nr i data rejestru parku - ogrodu Obiekt nie jest ujęty w rejestrze	6a. Opinia Kom. Konserwat.	2. Inne : Budynki gospodarcze wybud. kilka lat temu	
7.	Użytkownicy obiektu: Spółdzielnia Kółek Rolniczych we wsi Planta / Resort Rolnictwa /			
8.	Istniejące dokumentacje / data i autor / :	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy Dotychczas nie przeprowadzono żadnej dokumentacji odnośnie p. 1-5.	2. Inwentaryzacja zieleni:	
	3. Studium historyczne:	4. Założenia tech.-ekonom.	5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy	
9.	Przeprowadzone remonty :	Budynków	Parku	Metryczkę sporządził : T. Głazek Data: 7. X. 1977 r.

Na drugim kilometrze drogi bitej prowadzącej z miasteczka Iwaniska do Opatowa leży wieś Planta, w której znajdował się majątek. Aktualnym użytkownikiem części dawnych posiadłości podworskich jest Spółdzielnia Kółek Rolniczych we wsi Planta; usytuowana na terenie zdewastowanego parku. Do parku prowadzi trzy aleje; dwie aleje lipowe i jedna kasztanowa. Drzewostan alei lipowych składa się głównie z pomnikowych okazów lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, których wiek należy ocenić na około 180-200 lat. Aleja kasztanowa jest o wiele młodsza i buduje ją około 80 letni drzewostan kasztanowca zwyczajnego *Aesculus hippocastanum* z domieszką innych gatunków drzew.

I. Dane historyczne

początek XIX w. - folwark należy do dóbr Iwaniska, pow. opatowski, gmina i parafia Iwaniska liczy 8 domów, 99miej - szkańców, 2676 mórg ziemi dworskiej

1827 - według lustracji z tego roku, wymienione jeszcze jako Tęcza alias Planta

1859 - prawdopodobnie właścicielami majątku Planta są Łempiccy
- ostatnim właścicielem posiadłości w Plancie był Morawski.

Dane według:

- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego / 1880/
- Zbiór dokumentów małopolskich
- Mapy kwatermistrzowskie / zabór ros./
- Mapy Królestwa Polskiego
- Wywiady z byłymi pracownikami majątku

II. Charakterystyka stanu istniejącego

1. Położenie i układ przestrzenny

Założenie usytuowane jest w krajobrazie naturalnym, w terenie zupełnie płaskim, lecz wyniesionym w stosunku do otoczenia.

Doprowadzają do niego dwie aleje od drogi publicznej łączącej Iwaniska z szosą Kielce-Opatów. Od wsi i folwarku Tęcza prowadzi

- kasztanowa. Aleje tworzą stosunkowo długie pasy prawie zwartej zieleni, która bardzo ładnie harmonizuje z otoczeniem, a przede wszystkim upiększają i wzbogacają krajobraz rolniczy.

Park ma kształt zbliżony do trapezu. W jego centralnej części znajduje się wzgórek będący rumowiskiem po dawnym dworze. Od strony wschodniej, na skraju parku znajduje się zarośnięty, niewielki staw o regularnym kształcie.

Aleja lipowa o kierunku wschód-zachód nakierowana jest osiowo na miejsce usytuowania dworu, a z przeciwległego końca jest u jej wylotu kapliczka z inskrypcją: " Postawić kazała Siostra Miłosierdzia Cecylia Łepicka, 1859 r.".

2. Inwentaryzacja roślin

Nazwa polska i łacińska	Liczba okazów danego gat.	Grubość drzew w m	Wysokość drzew w m
-------------------------	------------------------------	----------------------	-----------------------

a/ Aleja nr 1

Tiliaceae- Lipowate

Lipa drobnolistna

<i>Tilia cordata</i>	14	170-255	10-24
	13	265-295	22-24
	8	300-352	20-25
	8	361-403	18-26
	4	405-460	22-25
	4	470-500	22-25

Lipa szerokolistna

<i>Tilia platyphyllos</i>	3	234-375	20-25
	1	562	25

b/ Aleja nr 2

Lipa drobnolistna

<i>Tilia cordata</i>	11	171-245	15-26
	6	258-298	15-24
	11	300-366	18-23

10	375-444	18-30
2	458-528	23-30

c/ Aleja ksztanowa /nr 3/

Abietaceae - Jodłowate

Modrzew europejski

Larix decidua	4	197-268	18-24
---------------	---	---------	-------

Salicaceae - Wierzbowate

Topola czarna

Tilia cordata	13	170-233	15-21
	1	510	22

Hippocastanaceae - Kasztanowcowate

Kasztanowiec zwyczajny

Aesculus hippocastanum	19	140-197	12-15
	17	200- 242	15-26

d/ Park

Abietaceae - Jodłowate

Modrzew europejski

Larix decidua	2	293-325	30-31
---------------	---	---------	-------

Betulaceae - Brzozowate

Brzoza brodawkowata

Betula verrucosa	1	213	20
------------------	---	-----	----

Grab zwyczajny

Carpinus betulus	5	157-201	10-20
------------------	---	---------	-------

Fagaceae - Bukowate

Buk zwyczajny

Fagus silvatica	12	198- 330	20-30
-----------------	----	----------	-------

Rosaceae - Różowate

Jarząb mączysty			
Sorbus aria	1	136	15

Papilionaceae - Motylkowate

Robinia akacjowa /grochodrzew/			
Robinia pseuacacia	5	120- 145	18-22

Tiliaceae - Lipowate

Lipa drobnolistna			
Tilia cordata	25	174-378	22-34
Lipa szerokolistna			
Tilia platyphyllos	4	218 - 396	25-30

Aceraceae - Klonowate

Klon jawor			
Acer pseudoplatanus	8	170- 325	15- 31
Klon zwyczajny			
Acer platanoides	1	175	28
Klon polny			
Acer campestre	5	140-251	10-15

Hippocastanaceae - Kasztanowcowate

Kasztanowiec zwyczajny			
Aesculus hippocastanum	16	181-216	20 -26

Oleaceae - Oliwnikowate

Jesion wyniosły			
Fraxinus excelsior	2	263 -274	28 - 30

3. Analiza stanu zachowania

Obydwie piękne dość szerokie aleje starych lip drobnolistnych o rozłożystych koronach i długości od 250 do 260 m, tworzą wspaniałe zielone tunele. Utrzymały się one w stosunkowo dobrym stanie i zajmują dawną powierzchnię. Mimo to część drzew tych alei wymaga pilnych zabiegów pielęgnacyjnych i konserwacyjnych, polegających na zlikwidowaniu licznych dziupli, zabezpieczeniu częściowo wypróchniałych pni i podtrzymaniu potężnych koron przez specjalne w tym celu skonstruowane rusztowania, usunięcia uschniętych konarów i oczyszczenia gęstych pędów u z nasadowych części pni.

Aleja kasztanowa choć posiada mniejszą wartość zabytkową, to jednak jej drzewostan lipowy wymaga zabiegów konserwacyjnych, natomiast inne drzewa tylko zabiegów pielęgnacyjnych.

Drzewostan parku jest zupełnie przerzedzony. Ponadto niektóre egzemplarze drzew zostały poważnie uszkodzone przez ciągniki lub inne maszyny rolnicze. Na znacznej powierzchni zniszczonego parku uprawia się rośliny zbożowe na karmę dla zwierząt.

W zachodniej części parku wybudowano dużą oborę oraz parking dla maszyn rolniczych.

Aleje lipowe powinny podlegać ochronie w całości. Nie zachodzi potrzeba tworzenia dla nich ekologicznych stref ochronnych.

III. Wytyczne konserwatorskie

1. Ocena stanu zachowania

Założenie jest mocno zdewastowane, pozbawione opieki/ brak ogrodzenia i użytkownika/. Jednak zachowany starodrzew nadaje się jeszcze do odtworzenia i rekompozycji obiektu parkowego.

2. Zagrożenia

Na skutek pozbawienia właściwej opieki oraz "dzikiego" użytkowania

terenu parkowego- przejazdu, dojazdu do bazy Spółdzielni Kółek Rolniczych, wysypisko śmieci, prowadzenie w poprzek linii elektrycznej - park może zupełnie utracić resztki zachowanego drzewostanu.

IV. Wnioski

a/ badawcze:

Z uwagi na wartość zachowanego starodrzewu i jednolitość kompozycyjną obiektu należy:

- wykonać pełną inwentaryzację zieleni oraz pomiar sytuacyjny drzewostanu
- wykonać studium kompozycyjne
- opracować szczegółowe wytyczne konserwatorskie i projekt rekonstrukcji parku

b/ do ochrony:

- należy objąć częściową opieką konserwatorską teren parku oraz
- należy objąć opieką starodrzew parku, a szczególnie aleje dojazdowe - przez konserwatora przyrody

c/ do konserwacji i adaptacji

- wszystkie uszkodzone, częściowe wypróchniałe pnie drzew lub drzewa z dziuplami, wchodzące w skład alei, wymagają pilnych zabiegów konserwacyjnych, polegających na oczyszczeniu zmurszałych lub gnijących części pni oraz na ich zdezynfekowaniu i zaplombowaniu. Suche złamane konary obciąć w sposób fachowy
- dla parku i alei nie zachodzi potrzeba tworzenia ekologicznych stref ochronnych
- stare drzewa rosnące na terenie parku / modrzewie, buki, klony i lipy/ uznać za pomniki przyrody i roztoczyć nad nimi opiekę
- zmusić użytkownika terenu, aby nie wycinał starych zdrowych

drzew rosnących na terenie parku

- w przypadku konieczności usunięcia pojedynczych drzew - z parku - należy każdorazowo uzgadniać z konserwatorem przyrody

1 Park w krajobrazie

②

Fragment alei lipowej w Plancie

3 Ślady fundamentów po dawnym dworze w Plancie

④ Fragment parku podworskiego we wsi Planta.

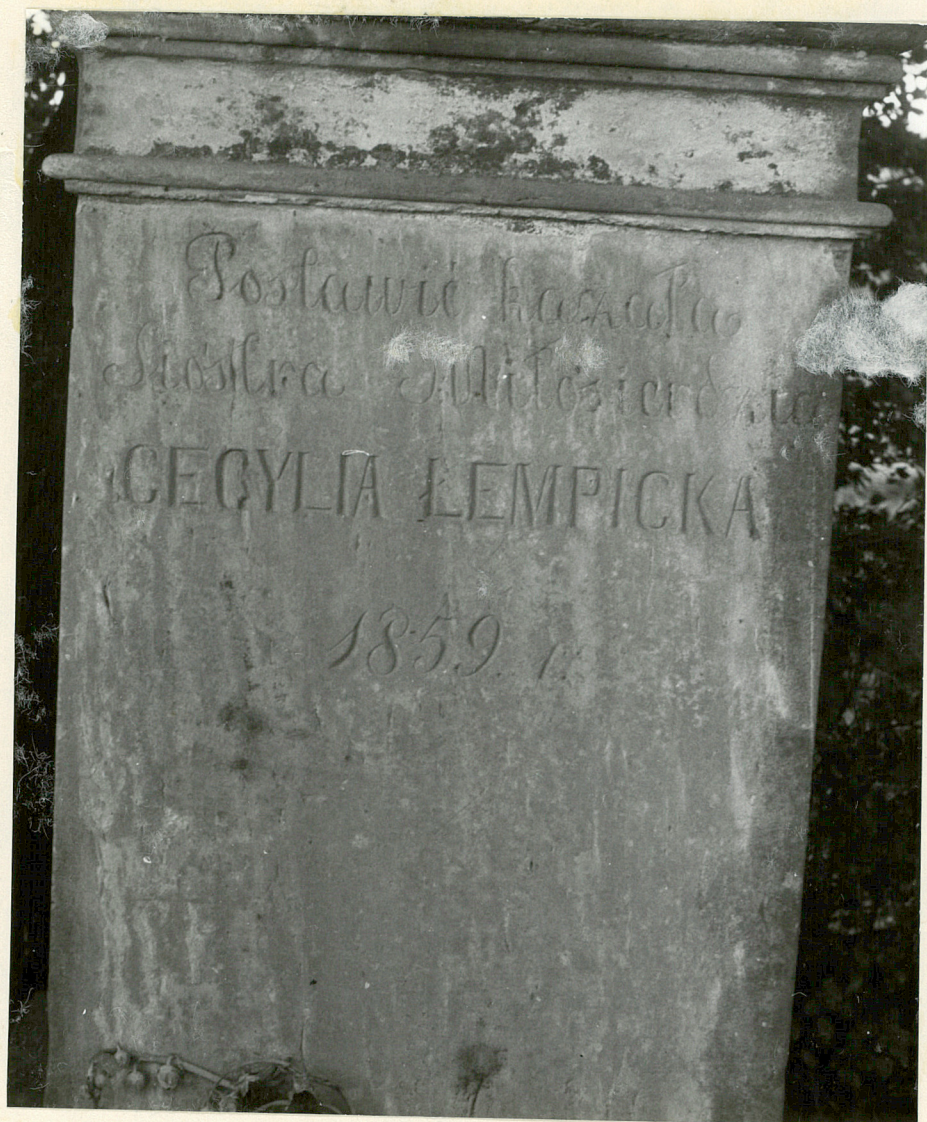
Pomiędzy luźno rozmieszczonymi drzewami uprawia się żyto na karmę dla zwierząt.

5 Zarastający staw na terenie założeń podworskich w Plancie

6 Na zamknięciu głównej alei dojazdowej do dworu w Plancie
kapliczka z 1859 roku

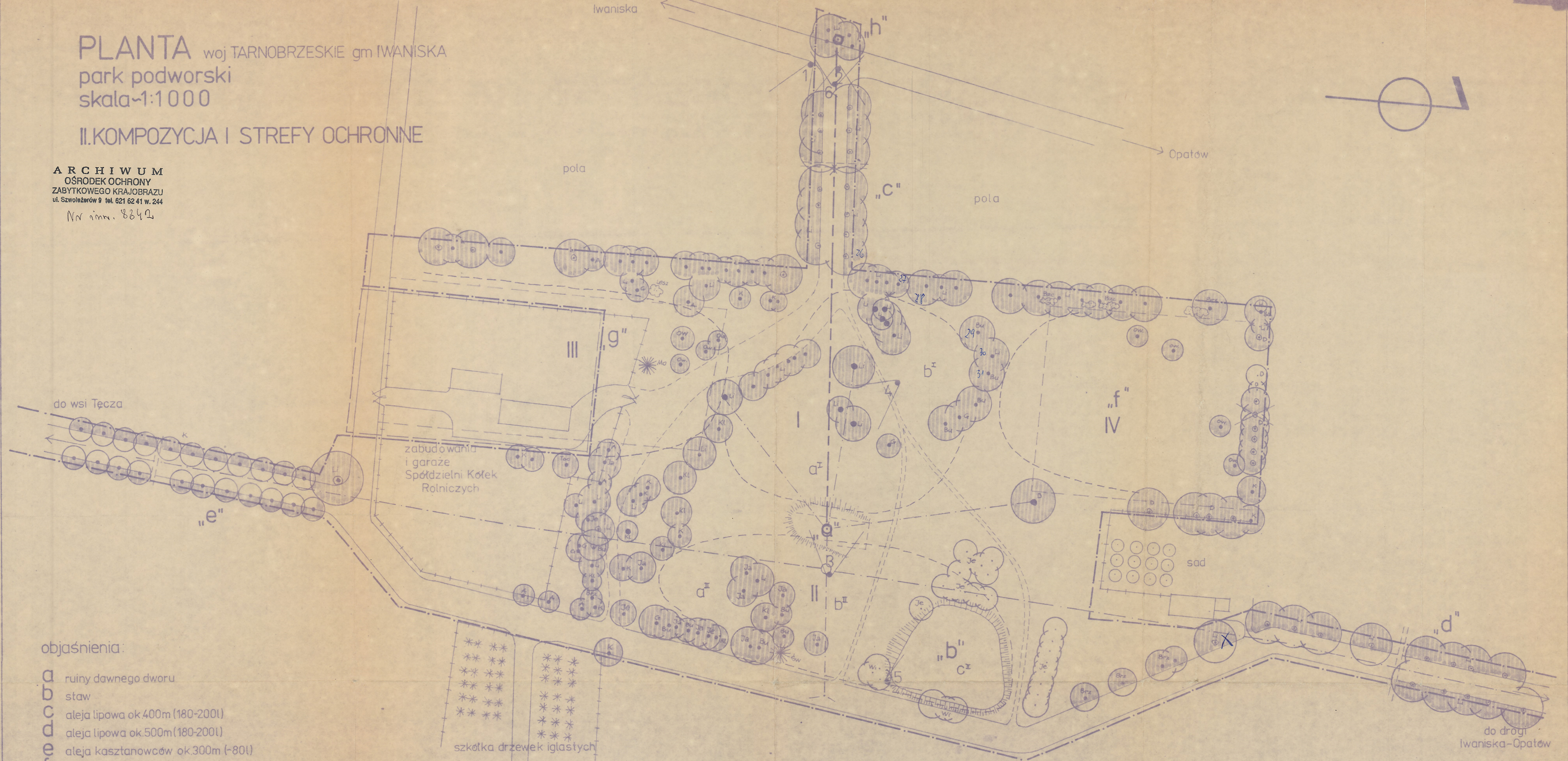

6a Inskrypcja na figurze w Plancie

PLANTA woj TARNOBRESKIE gm IWANISKA park podworski skala 1:1000

II.KOMPOZYCJA I STREFY OCHRONNE

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżarów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr imm. 8342

objaśnienia:

- ruiny dawnego dworu
- staw
- aleja lipowa ok 400m (180-200l)
- aleja lipowa ok 500m (180-200l)
- aleja kasztanowców ok 300m (~80l)
- teren dawnego sadu
- kapliczka z r 1859 fundacji Cecylii Łempickiej
- drzewa pomnikowe pow. 150l
- drzewa od 80-100l
- drzewa do 40l
- ścieżki wtórne
- ogrodzenia istniejące wtórne
- kierunki ujęć fotograficznych

zieleni:

- grupy zieleni starej
- szpaler nadwieszony
- grupa kompozycyjna (klomb)
- samośnik
- podział liwych zadrzewień na zespoły

kompozycja:

- główna oś kompozycyjna
- drugorzędne osie kompozycyjne
- akcentowane zamknięcia osi
- główne skrzyżowania osi
- zanik osi
- wnętrza kompozycyjne i ich części a,b,c...

strefy ochronne:

- całkowita ochrona konserwatorska
- częściowa ochrona konserwatorska

opracowanie: Bogna Lipińska

PLANTA woj. TARNOBRESKIE gm. IWANISKA
park podworski
skala ~1:1000

I. STAN ISTNIEJĄCY FOTOGRAFIE

objaśnienia:

ruiny dawnego dworu
staw
aleja lipowa ok.400m (180-200l)
aleja lipowa ok.500m (180-200l)
aleja kasztanowców ok.300m (-80l)
teren dawnego sadu
—||— —||— —||—
kapliczka z r.1859 fundacji Cecylii Łempickiej

drzewa pomnikowe pow.150l

 drzewa od 80-100l

ścieżki wtórne

ogrodzenia istniejące wtórne

1 kierunki ujęć fotograficznych

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr inw. 8342

Place i zabudowania Orne

Skala 1:2000

Plan sytuacyjny alei i parku we wsi PLANTA